

REFLECTIE OP BESTUREN EN VERANTWOORDEN

Dit keer is een selectie gemaakt van boeken die ons helpen te reflecteren op onze werkelijkheid in het publieke domein. Bestuur en recht welk verband hebben zij? Bepaalt geen eenvoudige kost, S. Zouridis schetst de verschillende perspectieven van waaruit je deze verhouding kan benaderen. Dees en anderen hebben de externe verslaglegging in het publieke domein onderhanden genomen en laten ons meekijken in de stand van zaken. M. Bellersen en I. Kohlmann nemen ons mee in de wereld van intervisie, waarin professionals kritisch kunnen reflecteren op de cases waarin zij opereren. Methoden en technieken worden toegelicht.

Zouridis, S. (2009). *De dynamiek van bestuur en recht, over de rechtstaat als bestuurswetenschappelijk fenomeen*. Den Haag: Lemma.

Het verband tussen bestuur en recht is voor menig manager en controller impliciet in zijn of haar handelen. Dit boek beschrijft de verbanden op een heel toegankelijke en wetenschappelijk zeer verantwoorde manier. Vraagstukken zoals juridisering, instrumentalisme en legitimiteit welke in de dagelijkse praktijk spanningen oproepen, komen uitgebreid aan de orde.

Het boek bestaat na een inleiding op het thema uit drie delen. Deel I beschrijft de verhouding tussen recht en bestuurswetenschap. Het is plaatsbepalend, waarbij ingegaan wordt op de vraag hoe de bestuurswetenschap tot nog toe is omgegaan met het recht. Rechtsstatelijkheid wordt gedefinieerd. Regeltoepassing en ambtelijk gedrag komen aan de orde, evenals rechtspleging en rechtshandhaving. Ook wordt ingegaan op de politieke praktijk. Deel II gaat in op recht en de bestuurspraktijk. Geconcludeerd wordt dat gebleken is dat de rol van het recht moet worden genuanceerd naar tijd en plaats, maar ook naar beleidssector en staatsfunctie. Convergentie van staatsbestuur en recht en toename van gewicht van (juridische) ordening van maatschappelijke sectoren blijken dominante krachten. In deel III wordt beschreven hoe bestuur en recht uiteenlopende trekkrachten of rationaliteiten in de staat en afzonderlijke benaderingen van de staat zijn. Snellen beschreef vier rationaliteiten; de politieke, de juridische, de economische en de technische sociaal wetenschappelijke. De dynamiek van de rationaliteiten levert vele bekende domeinconflicten op. Gedragscodes zijn een eerste reflex. 'Good governance', of goed bestuur probeert een plek te geven aan die spanningen. De antinomieën (tegenspraak, niet zijnde een paradox) tussen de rationaliteiten zijn kenmerken voor een rechtstatelijk staatsbestuur. In concrete praktijken bij concrete problemen in concrete situaties moet een juist midden worden gevonden. Dat vraagt dat managers en controllers weet hebben van de inhoud van deze rationaliteiten en ermee kunnen spelen om daarmee bij te dragen aan goede besluitvorming. Ondanks vijftieng jaar deregulering is de hoeveelheid regelgeving in de tijd toe genomen. Maar is daarmee het gewicht van het recht toegenomen? Het boek biedt intrigerende perspectieven op dat vraagstuk. Is het recht een instrument van de overheid? Of is de overheid een instrument van het recht? Macht, tegenmacht, bureaucratisering allemaal thema's die dan zeer verantwoord aan de orde komen.

Afgesloten wordt met een projectie van de toekomst van bestuur en recht. Geconstateerd wordt dat recht en staatsbestuur convergeren. Vier scenario's worden beschreven, dat van het rechtzoekende staatsbestuur, de rechtstatelijkheid als bestuurlijke optie, het rechtstatelijk imperialisme en het rechtsinstrumentalisme. Waar zitten we in 2020 op te wachten?

Dees, M., Budding, G.t., van Schaik, F.D.J., van Tiel, T.A. (2009). *Externe verslaggeving van publieke organisaties, handboek publiek management*. Den Haag: SDU.

Dit op initiatief van de algemene Rekenkamer tot stand gekomen boek biedt een systematisch overzicht en omvattende behandeling van publieke verslaggeving van publieke organisaties in Nederland. Wetenschappelijk is het allemaal zeer verantwoord. Voor elke controller is het een must omdat het de kennis die er is, goed ordent. Voor een manager of bestuurder is alleen hoofdstuk twee erg boeiend. Het is het verzamelde werk van een groot aantal auteurs. De redacteuren plaatsen het onderwerp in het eerste hoofdstuk perspectief. Bac bespreekt in hoofdstuk twee de externe verslaggeving vanuit de verschillende functies die publieke organisaties hebben en geeft daarbij welke eisen dat voor de verslaggeving met zich meebrengt. Aan de orde komen de budgetbeheerste organisatie, de budgetcyclus, het meerjarenperspectief, de inkomensbestedende economische doelstelling, de allocatie alternatieven, de autorisatie noodzaak, het volksvertegenwoordigende budgetrecht et cetera. Zo concludeert hij dat activa moeten worden erkend voor zowel economische als maatschappelijk nuttige investeringen. Logisch misschien, maar lang niet altijd praktisch. Dat is echt een mooi hoofdstuk en had goed een kader kunnen bieden voor bespiegelingen in andere hoofdstukken. Het gebeurt helaas niet. Turksema en Tjon Tsoe Jin behandelen de internationale standaarden voor financiële en niet financiële informatie. Daarna worden hoofdstukken gewijd de specifieke te onderscheiden overheidslagen in Nederland, van Rijk tot RWI's. Vervolgens wordt management accounting binnen publieke organisaties in zijn betekenis voor publieke verslaggeving besproken. Tot slot komen een aantal specifieke verslaggeving thema's aan de orde. Naarmate het boek vordert, wordt het meer een beschrijving van wetenswaardigheden dan een beschouwing waarmee een wetenschapper of een practicus aan de slag kan. Neem het hoofdstuk over de Kordes-Trofee, prijs voor beste publieke verantwoording. Een kort hoofdstuk dat de gehanteerde criteria beschrijft, maar geen enthousiaste bespiegeling biedt over interessante leerpunten vanuit theoretische of praktisch waar te nemen ontwikkelingen. Al met al is het een wat al te klassiek handboek misschien.

Bellersen, M., Kohlmann, I. (2009). *Praktijkboek intervisie, proces & methoden*. Deventer: Kluwer.

Zoals de auteurs aan het begin duidelijk maken; in Donald Duck bestond het, één enkel boek als een bibliotheek met alles wat je weten moest. Dit werkstuk beoogt methoden en processen rond intervisie op een rij te zetten en vormt in die zin een bibliotheek. Daarmee is het voor professionals die willen reflecteren op hun (groeps)handelen een zeer verantwoord en praktisch handboek.

Intervisie is een vorm van deskundigheidsbevordering, waarbij een beroep wordt gedaan op collega's om mee te denken over persoon- en functie gebonden vraagstukken en knelpunten uit de werksituatie te bespreken. Het boek bestaat uit vier delen. Geopend wordt met een voorwoord en aanbeveling van de orde van organisatieadviseurs en deskundigen. Daarna volgt een introductie in het boek. Voor wie is het bestemd, hoe is het opgebouwd, wat is intervisie en hoe verhoudt zich dat tot professionaliseren. In deel twee wordt door een aantal deskundigen gereflecteerd op wat intervisie is en kan betekenen. Het proces van intervisie wordt daarna uit de doeken gedaan. Het gaat erom dat de professional inzicht heeft en wil ontwikkelen in zijn professionele opvattingen en handelen enerzijds en zijn stijl en normen etc. anderzijds. De rol van de facilitator wordt besproken evenals de functie van evaluaties. Deel drie start met een selectiewijzer voor de te hanteren methoden. Die is zeer toegankelijk en erg nuttig. Elke methode kent zo zijn eigen voorwaarden en is gericht op een specifiek leerdoel. Dat komt in de wijzer mooi en overzichtelijk tot zijn recht. Van elke methode wordt de kern beschreven, evenals de voor- en nadelen en valkuilen. Daarna komen voorwaarden voor gebruik, te zetten stappen, achtergrond en literatuurverwijzing aan de orde. Inzichtelijk is waar ervaring voor nodig is en waar de beginnening mee kan starten. Dit boek vormt een zeer handig hulpmiddel voor organisaties die actief willen werken aan hun eigen professionalisering door middel van intervisie.